

Особливості політичної міфотворчості в сучасній Україні

УДК 32.019.51:398.22(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.26>

Левченко Леся Олександрівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Європейський університет»
бул. Вернадського, 16В, Київ, Україна
ORCID: 0009-0001-4030-7272

В умовах сучасної політичної нестабільності в Україні актуалізуються питання, пов'язані з проблемами політичного маніпулювання свідомістю мас. В цьому контексті особливого значення набуває політична міфотворчість, як різновид маніпулятивної політичної технології. В статті проаналізовано сутність та особливості політичних міфів, виокремлено можливості використання мобілізаційного потенціалу міфу для здійснення позитивних суспільних змін. Зазначено про необхідність окреслення нового розуміння феноменології сучасного міфу, концептуалізації проблемного поля політичного міфу як чинника формування нових якостей політичної свідомості українського суспільства, внесення ясності у питання змістовності, ефективності, моральності, інструментальності міфотворчості у трансформаційному суспільстві. Кризові явища у політичній сфері сучасної України впливають на динаміку соціокультурних змін у масовій політичній свідомості та породжують нові виклики, пов'язані з посиленням віртуалізації частини суспільних відносин, масштабними ворожими дезінформаційними кампаніями та політичною нестабільністю всередині країни. Обґрунтовано, що соціальна міфотворчість є невід'ємною складовою суспільного життя, а найяскравішим її прикладом стають виборчі кампанії. Масова свідомість сучасного етапу розвитку українського суспільства є сприятливою основою для змін, але вона особливо схильна до маніпуляцій. У кризовому суспільстві повною мірою розкривається технологічна роль штучних політичних міфів. Образна мова політичної комунікації конструює сакральну політичну реальність шляхом моделювання уявлення про неї у вигляді значущих фактів-конструктів, релевантного українській політичній культурі міфотексту. Узагальнено, що соціально-політичний міф структурує бачення нинішнього й майбутнього, але ускладнює усвідомлений політичний вибір. В статті визначена й проаналізована низка новітніх політичних міфів, які актуалізувалися в умовах сучасної російсько-української війни.

Ключові слова: новітня політична міфологія, політичний міф, міфологізація масової свідомості, політична міфотворчість, маніпулювання масовою свідомістю, політична свідомість.

Вступ. На сучасному етапі розвитку України, в умовах протистояння широкомасштабній російській військовій агресії індивіду необхідно визначитися з власними цінностями та політичними пріоритетами. Вони є необхідними умовами формування громадянського суспільства в Україні, виходу з економічної та політичної кризи і будівництва сильної незалежної держави. Це довготривалий процес, де важливим елементом є самовизначення кожного громадянина країни. Сформувати себе як цілісну особистість із високим рівнем політичної культури дуже складно. В умовах перенасичення інформацією, суцільного політичного маніпулювання, інформаційної війни з агресором індивіду важко зорієнтуватися. У політичній свідомості відбувається спрощення складної картини політичних процесів, що відбуваються у суспільстві, міфологічними схемами, котрі ґрунтуються на архетипових конструкціях колективного несвідомого. Основне навантаження щодо міфологізації дійсності покладено на засоби масової комунікації, саме вони диктують еталони поведінки, стандарти життя та формують нові політичні міфи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання політичної міфотворчості широко проаналізовані в науковій літературі. Серед вітчизняних науковців, які приділяли увагу розкриттю окремих аспектів міфотворчості, визначимо Ю. Шайгород-

ського [10, 11], Я. Любимого [4], Г. Почепцова [7, 8], А. Цуладзе [9], В. Брехуненка [2], В. Лисенка [3], Д. Мадригу [5], С. Матвієнків [6]. Проте комплексного дослідження основного спектру новітніх політичних міфів в Україні наразі не існує.

Мета. Виходячи з вищевикладеного, метою цієї статті є визначення та детальний аналіз спектру сучасних політичних міфів, що циркулюють в масовій свідомості українців. Що дозволить визначити ефективні засоби протистояння технологіям політичного навіювання й штучного конструювання політичної реальності маніпулятивними засобами.

Методи дослідження. Основними методами дослідження є метод аналізу і порівняння наукових робіт авторів, котрі вивчали різноманітні аспекти політичної міфотворчості та використання маніпулятивних технологій впливу на масову свідомість.

Результати. Політична міфотворчість – інструмент, задіяний в інформаційних війнах, який базується на особливостях психології індивідуальної та масової людської поведінки. Політика є раціональною формою використання ірраціональної сутності мас за допомогою технологій маніпулювання свідомістю. До того часу, коли міф стає засобом маніпулювання, передувє низка етапів.

Перший – це процес міфотворчості, тобто штучне створення міфу або актуалізація міфу, що вже існує у масовій свідомості. Термін «міфотвор-

чість» передбачає існування творчого суб'єкта, який створює міф з певною метою. Саме міфотворчість запрограмована на маніпуляцію. Тобто, міфотворчість є цілеспрямованою раціональною дією, продуктом якої є міф з обміркованим задумом, ірраціональність якого пов'язана з безсвідомим сприйняттям.

Другий – це поширення міфу, впровадження його в масову свідомість з метою створення певної громадської думки, котра впливати на процес прийняття необхідного політичного рішення. При поширенні політичного міфу важливу роль відіграє дозування інформації. Міфи сприймаються завдяки специфічним характеристикам міфологічної свідомості. Відповідь на питання про причини потужного впливу міфів потрібно шукати в особливостях людської свідомості, точніше, в процесах спотворення останньої під час актуалізації міфів. Отже, міф виникає під дією раціоналізації, яка наповнює розумовий процес, що веде від інстинктів, емоцій, почуттів до переконань з некритичним змістом, підказаним, навіяним або запозиченим. Таким чином, відкривається шлях від відчуттів, емоцій і почуттів до ідей, тобто до повного сприйняття міфу, яке не потребує подальшої аргументації.

Третій – це поширення міфу в процесі комунікації та його безпосередній вплив на свідомість та поведінку індивіда. Саме на цьому етапі починає працювати маніпулятивна функція політичного міфу. Так як маніпулювання за допомогою політичних міфів задля своєї ефективності передбачає охоплення якомога більшої кількості людей, то міфи в переважній більшості випадків поширюються в процесі масової комунікації, тобто за допомогою засобів масової інформації. Слід зазначити, що сучасні політичні міфи суттєво відрізняються від міфів архаїчних. Наприклад, класичні міфи є цілісно оформленими оповідями, що мають логічний початок, кульмінацію та кінець, сучасні ж порівняно з ними, як правило, уривчасті, логічно не закінчені, такі, що пояснюють лише певний момент, епізод [3, с. 114].

У політичній реальності важко відшукати цілком оформлений політичний міф. Він увесь час трансформується. Суттєвою відмінністю є наявність у сучасних міфах раціонального підґрунтя. У сучасній політичній міфології поєднуються свідоме і несвідоме, реальне й ідеальне, раціональне й ірраціональне.

На сьогодні в Україні виникла певна культурна амбівалентність: рівномірне співіснування міфів та реальності в свідомості людини. На противагу повсякденним раціональним аргументам, діє певна тенденція свідомості, яка створює міфологізовані форми мислення. Вона виникає як свого роду захисна реакція. Сьогоднішній українець підмінює важку реальність мріями, надіями,

очікуванням дива, дуже часто не докладаючи для цього конкретних зусиль. Раніше сукупність знань та поглядів поставала перед нами у вигляді ієрархічного цілого. Зараз, внаслідок шалених темпів накопичення знань, світогляд пересічної людини розсипався на мозаїку випадкових, погано пов'язаних між собою компонентів. Такий мозаїчний тип свідомості сприяє навіюванню потрібних поглядів і переконань, за рахунок того, що знання формуються значною мірою не системою освіти, а засобами масової інформації.

Ще одним із засобів політичного міфотворення є створення політичного міфу за допомогою політичної реклами. Політична реклама є специфічною системою технологій масової комунікації. Вона не пояснює реальної дійсності, а використовує її для створення ілюзії, своєрідної системи координат, специфічного відтворення суспільних явищ. Як система, вибудована сукупністю символів, смислів, значень, вона інтерпретує дійсність і надає їй несуперечливої аксіоматичності.

Специфіка міфів, які функціонують у політичному житті суспільства, залежить від його менталітету. На думку сучасних дослідників, політичний міф повинен відштовхуватись від національних особливостей менталітету, тобто національних архетипів, які породжуються історією і культурою народу. Поняття «політичний менталітет» використовується для характеристики в узагальненому вигляді властивостей та особливостей соціальної та політичної психології людей [10, с. 35]. Тобто, політичний менталітет містить в собі архетипи, які є основоположними елементами міфів. Нинішня політична ситуація в Україні демонструє зіткнення, боротьбу та співіснування різних міфів, починаючи з тих, що утворюють ґрунт політичної культури, її незалежного державного існування, аж до рішучого заперечення цієї незалежності, тобто анархія міфів. Причиною цього явища є кардинальні зміни політичної ситуації в Україні, зумовлені насамперед російсько-українською війною. Ситуація тотальної деміфологізації актуалізувала потребу поновлення міфологічного спектру політичної свідомості. Проте міфи минулого не відійшли у небуття. Втративши своє абсолютне значення, вони зберігають відносну чинність, претендуючи разом із запозиченими в західній культурі міфами й продуктами спонтанної міфотворчості пострадянської свідомості на роль абсолютного міфотворчого потенціалу сучасної культури. Анархічність міфів зумовлена також культурною неоднорідністю України. Деякі події та явища сучасної політичної дійсності, що здаються на перший погляд нелогічними для пояснення, можуть стати зрозумілишими, якщо розглядати їх з точки зору міфологічної логіки, що домінує в масовій політичній свідомості. Міф дає відповіді на питання, які неможливо пояснити раціональними доказами і формулами. Після початку

російсько-української війни виникла потреба поновлення міфологічного потенціалу політичної культури. Важливим завданням для правлячої еліти стала побудова єдиного національного міфу, котрий здатен об'єднати й згуртувати націю задля протистояння зовнішній агресії та подальшого розвитку держави.

А. Цуладзе доводить, що політичний міф завжди створюється штучно з відповідною політичною метою. Сутність політичного міфу базується на дії механізму свій – чужий, протистоянні добра і зла, правди – кривди, злодія – жертви, героя – антигероя, білого – чорного. Міф завжди має героя, який кидає виклик і захищає свою правду. Міф характеризується емоційним переживанням, а не критичним аналізом історичного процесу і дійсності. Міф міститься на ірраціональних підвалинах і управляє емоціями за допомогою стереотипів. Міф створює свою реальність та ефект солідарності мас, він нічого не пояснює, апелюючи до дива [9].

Протистояти деструкції міфотворчості можна завдяки розвитку критичного мислення, вдосконалення мережи незаангажованих ЗМІ. Очевидно, що аналітичне мислення і здатність критичного судження не притаманні масовій свідомості. Тому міфи були, є і залишаються найефективнішим знаряддям в арсеналі політичних маніпулятивних технологій. За допомогою міфів політичний актор розповідає свою історію і шукає однодумців. Особливістю політичного міфу є його театральність, драматизм та штучний пафос. Фактично, міф – це сконструйована історія, котра у спрощеній формі пояснює світ, ґрунтуючись на антитезах: герой – антигерой тощо. У міфі відсутня інваріантність, не має змістовних відтінків, є лише біле (власна правда) і чорне. Міфотворчість – це конструювання політичної реальності за допомогою маніпулятивних технологій навіювання.

Міфотворчість потребує, щоб герой вживався в необхідний образ чи то борця за справедливість, чи то жертви тощо. Міфи – це ілюзія бажаного, це обіцянка кращого без активних дій. За допомогою міфів у свідомості індивідів створюється ілюзія дива, рівності у розподілі благ, значущості в системі суспільної ієрархії, міф спотворює історичну картину одноосібними перемогами й почасти фальсифікує історію. Характер змістовної інтенції, що належить Ю. Шайгородському [11, с. 61], сутність якої полягає у безпосередній взаємодії притаманного суспільству менталітету і продукуванні відповідних міфів, тобто йдеться про специфіку прочитання міфу, враховуючи особливості менталітету певної нації. Міфи ніколи не говорять відверто про механізми виконання конкретних завдань, вони обіцяють ефект вже завтра. Міфотворчість робить людей пасивними у процесах мислення і завжди маніпулює свідомістю. Як зазначає Я. Любимий, міф неможливо зруйнувати за допо-

могою раціональної аргументації, він приймається на віру, підсилюється емоційно та закріплюється у підсвідомості [4, с. 395].

М. Едельман стверджує, що кількість інформації не тотожна її якісному сприйняттю і засвоєнню, плюс наполягає, що раціональних фактів у політиці немає. Тобто М. Едельман, як і більшість науковців, стверджує, що політика є політичним спектаклем, ми маємо справу з заангажованими інтерпретаціями, що обумовлені політичними інтересами і ідеологіями. Міфи завжди амбівалентні, зіткані на антитезах добра і зла, любові і ненависті, страждань і насолоди, доступності і заборони. Політичний міф не апелює до розуму, лише до емоцій, до інстинктів, до базових потреб людини, він спрощує реальність, втішає й причаровує магічним ефектом, міфи покликані роз'єднувати або створювати штучний ефект солідарності мас [12, с. 144].

Політичні міфи сучасної України можна умовно поділити на кілька основних категорій. Міфи національної ідентичності. Наприклад, ідеї про споконвічну єдність чи вічне протистояння України та Росії. Міфи героїзації та демонізації. Героїзація певних історичних постатей або рухів. Наприклад, міфологізація таких постатей як Бандера, Шевченко, Петлюра тощо. Демонізація політичних опонентів як зрадників або агентів Кремля. Міфи про зовнішнього ворога. Наприклад, Росія як джерело всіх проблем. Теорії змови про «західних кураторів», «світову закулісу» тощо. Міфи економічного характеру. Перебільшення або применшення можливостей країни («ми багаті, тільки нами погано керують» або «без допомоги Заходу не виживемо»). Міфи про ідеальних лідерів. Уявлення про «сильного лідера», що відразу вирішить всі проблеми. Ідеалізація деяких політичних фігур незалежно від їх реальних дій. Міфи про швидкі зміни. Віра в те, що зміни можуть відбутися миттєво і безболісно, без довготривалих реформ і складних трансформацій. Міфи про громадянське суспільство. Перебільшене уявлення про всемогутність активістських рухів або, навпаки, про їхню цілковиту безпорадність.

Після подій Революції гідності, анексії Криму та початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у суспільній свідомості почала циркулювати низка характерних міфів. По-перше, «Європа нас чекає з відкритими обіймами», розповсюдилося переконання, що ЄС дуже швидко інтегрує Україну, але насправді процеси вступу і інтеграції дуже складні, потребують багатьох системних реформ. По-друге, «ми швидко переможемо Росію». Емоційне сприйняття перемоги, особливо на початку війни, формувало уявлення, що Росія є слабкою і внутрішньо нестабільною. Однак війна висвітила суттєву складність внутрішньої ситуації в Україні та актуалізувала цілий комплекс наших проблем. По-третє, «Україна єдина в усьому».

Після 2014 року виникла ідеалізована картина повної національної єдності. Але всередині країни зберігаються протиріччя, регіональні відмінності та політичні суперечності. По-четверте, «українська армія непереможна». Успіхи ЗСУ під Києвом, Харковом та Херсоном породили міф про її абсолютну непереможність. Насправді війна виснажлива і вимагає постійної мобілізації ресурсів і підтримки. По-п'яте, «Захід все вирішить за нас». Віра в те, що США і Європа нададуть усю необхідну допомогу без додаткових зусиль з боку України. Реальність показує, що допомога залежить від складних дипломатичних, економічних і політичних процесів. По-шосте, «після перемоги одразу прийде процвітання». Віра, що після перемоги життя автоматично стане кращим. Проте відбудова країни вимагатиме важких реформ, значних інвестицій та зусиль цілого покоління. По-сьоме, «всі росіяни однаково винні». Поширення тези про колективну вину російського народу. Попри підтримку війни значною частиною населення РФ, є частина громадян, яка виступає проти війни, і питання колективної відповідальності є дуже суперечливим.

Міфи про швидкі перемоги або автоматичне процвітання після війни створюють завищені очікування серед громадян, що призводить до розчарування та зниження довіри до влади в моменти, коли зміни відбуваються повільно. Політики змушені враховувати емоційний запит на швидкі рішення і часто обіцяють більше, ніж реально можуть виконати, щоб зберегти підтримку. Міфи дають прості відповіді на складні питання (наприклад, «винна тільки Росія» або «нас врятує тільки Захід»), що заважає глибшому розумінню ситуації й обмежує дискурс. Державна риторика іноді адаптується до популярних міфів, уникаючи непопулярних рішень (наприклад, визнання необхідності неприємних реформ або переговорів). Позитивні міфи про єдність нації, непереможність армії допомагають мобілізувати суспільство в умовах війни, зміцнюють патріотизм і солідарність. Ці міфи активно підтримуються через ЗМІ, культуру, освіту для збереження морального духу та підтримки бойового духу.

Деякі міфи, наприклад, про колективну вину всіх росіян, можуть посилювати радикальні настрої, нетерпимість й викривлене бачення міжнародних відносин. Це може ускладнювати дипломатичні зусилля та міжнародну співпрацю, особливо в питаннях гуманітарних коридорів, обміну полоненими, мирних переговорів. Розкол між різними групами населення, наприклад, між тими, хто більше довіряє західній інтеграції, і тими, хто має скептичне ставлення може поглиблюватися через міфи.

Політики експлуатують популярні міфи для посилення своїх позицій, створення образу «свого» та «чужого» навіть всередині країни.

Політичні міфи – це подвійний меч: вони можуть зміцнювати націю у важкі часи, але також несуть ризики дестабілізації, якщо не супроводжуються реалістичними стратегіями й критичним мисленням. Міфи можуть мобілізувати суспільство на добрі справи, але вони спотворюють реальність і формують навколо окремих політиків певний культ месії, що веде до катастрофічних наслідків [7, с. 101].

Варто відкрито говорити про політичні міфи та пояснювати їх суспільне значення. Навчати громадян аналізувати інформацію, ставити запитання, сумніватися в очевидному. Це створює імунітет проти маніпуляцій. Заохочувати позитивні історії про єдність, гідність, здатність до розвитку, але уникати міфів про перевагу, виключність або колективну ворожість. Міфи повинні бути гнучкими, адаптуватися до нових реалій. Суспільства, які не оновлюють свої міфи, ризикують втратити зв'язок із реальністю. Якщо руйнується якийсь застарілий або шкідливий міф, потрібно пропонувати нові позитивні образи та ідеї для єдності й мотивації. Державні інститути мають не лише підтримувати популярні ідеї, а й чесно пояснювати складні процеси, визнавати виклики та помилки. Спостерігати, як інші держави працюють в цьому аспекті, і адаптувати найкращі практики для свого контексту [13, с. 80].

Можна відокремити позитивні сучасні міфи, які значною мірою актуалізувалися в масовій свідомості саме с початком широкомасштабної агресії Росії проти України, і їх варто підтримувати для розвитку і перемоги.

«Україна – форпост свободи в Європі». Україна бореться не лише за себе, а й захищає цінності демократії, прав людини і свободи для всього вільного світу. Це формує в соціумі відчуття моральної місії, зміцнює міжнародну підтримку та національну гордість. «Кожен українець може бути героєм». Не лише військові, а й волонтери, лікарі, освітяни, фермери – усі наближають перемогу своїм внеском. Це підвищує в людині відчуття власної гідності, відповідальності й стимулює активність суспільства. «Україна – країна інновацій і стартапів». Українці здатні не тільки боротися, а й створювати передові технології, стартапи, креативні продукти (від IT до агротеху). Це змінює імідж України у світі – з країни-жертви на країну майбутнього. «Ми самі творимо свою історію». Українці більше не залежать від великих імперій чи чужих рішень, ми самі визначаємо своє майбутнє. Це зміцнює суб'єктність суспільства, зменшує залежність від зовнішніх факторів і покращує політичну культуру. «Єдність у різноманітті». Україна сильна саме тому, що об'єднує різні регіони, культури, мови та традиції навколо спільної ідеї свободи. Це допомагає уникнути розколів, приймати різноманіття як ресурс, а не як загрозу. Позитивні міфи не

повинні ідеалізувати реальність, а надихати суспільство працювати заради кращого майбутнього, об'єднувати людей і підтримувати стійкість у найскладніші моменти [1, с. 311].

Як ефективно поширювати позитивні міфи через освіту, культуру і медіа. Через систему освіти – це насамперед включення до навчальних програм. Підручники історії, громадянської освіти мають містити історії реальних героїв сучасної України, приклади успішних реформ, інновацій та досягнень. Використання інтерактивних методів навчання – дебати, проекти, творчі завдання на теми національного розвитку. Формувати критичний патріотизм. Важливо не просто ідеалізувати, а вчити аналізувати і відповідально любити свою країну, аналізуючи як здобутки, так і виклики.

Через культуру, кіно, музику, літературу. Підтримувати створення фільмів, серіалів, книг і музики, що прославляють героїзм звичайних людей, технологічні прориви, творчі перемоги. Розвивати сучасний культурний продукт, який приваблює молодь. Наприклад, популярні серіали, кліпи, графічні романи тощо. Поширювати різноманітні мистецькі проекти, організовувати виставки сучасного мистецтва, що висвітлюють теми стійкості, єдності, інновацій. Організовувати фестивалі та різнопланові креативні заходи.

Через систему медіа. Створення позитивного контенту. Спеціальні уривки в ЗМІ: «герої сьогодні», «українські інновації», «наші перемоги у світі» тощо. Висвітлення історій успіху українських підприємців, волонтерів, митців. Використання просторів Tik-Tok, Instagram, YouTube для поширення коротких надихаючих відео, мемів, інфографіки. Залучення інфлюенсерів до популяризації ідей єдності, розвитку і перемоги. Підтримка незалежної журналістики. Якісна аналітика, яка описує протиріччя й силу українського суспільства.

Щоб позитивні міфи стали дієвою частиною культури, потрібно активно вплітати їх у повсякденне життя через освіту, мистецтво і медіа, роблячи актуальними, емоційно сильними і привабливими. Сформувати у суспільстві позитивний образ України як сильної, інноваційної, згуртованої нації. Зміцнити відчуття власної гідності, віри в майбутнє та мобілізувати громадян до дії [2, с. 93].

Висновки. Формування новітньої політики українського суспільства в умовах повномасштабної війни актуалізує сферу політичної міфотворчості. Деякі політичні міфи набувають легітимних ознак і використовуються з ідеологічною метою в умовах сучасного ціннісного вакууму, що зумовлений порушенням стабільного розвитку політичної системи в умовах війни. Розгортання антикризових сценаріїв безпосередньо залежить від того, які міфологеми згодом закріпляться в свідомості

громадян. Сучасні кризові явища породжують відповідний тип поведінки, спосіб мислення та світосприйняття, стають базисом для нової хвилі міфотворчості. За таких обставин політичний міф починає діяти як механізм реалізації позитивних і негативних суспільних змін. Йдеться про створення моделі дієвої української політики, здатної вивести Україну на шлях інтеграції у глобальний простір. Формування такого підходу до впровадження національної політики, що дозволить враховувати національну специфіку суспільно-політичного, культурного розвитку, визначати можливі шляхи подолання суспільних суперечностей з метою формування ефективних стратегій подальшого розвитку як політичної системи, так і загалом українського суспільства. Реальним втіленням такого підходу може бути вироблення державних програм стратегічного розвитку, де буде запропоновано трансформаційні, модернізаційні механізми дієвих перетворень у всіх сферах суспільного життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березовська-Чміль О. Вплив політичних міфів на формування індивідуальної свідомості. *Науковий вісник Рівненського гуманітарного університету*. 2013. Випуск № 11. С. 308–319.
2. Брехуненко В. Війна за свідомість. Російські міфи про Україну та її минуле. Київ. 2017. 280 с.
3. Лисенко В. Символи позбавляються шат, або руйнування штучних політичних міфів. *Персонал*. 2006. № 9. С. 112–119.
4. Любимий Я. Енциклопедія Сучасної України. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2018. 671 с.
5. Мадрига Д. Політичний міф: сутність та особливості впливу на електоральний вибір. *Гілея: збірник наукових праць*. 2004. Випуск 42 (№ 12). С. 601–606.
6. Матвієнків С. Вплив політичних міфів на свідомість молоді в сучасній Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2014. Випуск № 5. С. 72–78.
7. Почепцов Г. Фейк. Технології спотворення реальності. Київ. 2020. 224 с.
8. Почепцов Г. Тоталітарна людина. Нариси тоталітарного тоталітарного символізму і міфології. Київ. 2024. 176 с.
9. Цуладзе А. Политическая мифология. URL: <http://docslide.us/documents/-54683c79b4af9f3a6d-8b4b4d.html>.
10. Шайгородський Ю. Політичний міф як інструмент дослідження політики. *Сучасна українська політика*. 2010. Випуск № 21. С. 32–38.
11. Шайгородський Ю. Політична міфологія у кризовому суспільстві. Освіта регіону: політологія психологія комунікації. 2016. 304 с.
12. Edelman M. Constructing the Political Spectacle. Chicago: University of Chicago Press. 2008. 142 p.
13. Tudor H. Political Myth (Key Concepts in Political Science). London. 2013. 160 p.

REFERENCES:

1. Berezovs'ka-Chmil' O. (2013). Vplyv politychnykh mifiv na formuvannya indyvidual'noyi svidomosti [The influence of political myths on the formation of individual consciousness]. *Naukovyy visnyk Rivnens'koho humanitarnoho universytetu*, no. 11, pp. 308–319.
2. Brekhunenko V. (Ed.). (2017). *Vyna za svidomist' Rosiys'ki mify pro Ukrainu ta yiyi mynule* [War for consciousness. Russian myths about Ukraine and its past]. Kyiv [in Ukrainian].
3. Lysenko V. (2006). Symvoly pozbavlyayut'sya shat, abo ruynuvannya shtuchnykh politychnykh mifiv [Symbols are stripped of their robes, or the destruction of artificial political myths]. *Personnel*, no. 9, pp. 112–119.
4. Lyubyvyy YA. (Ed.). (2018). *Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzen' NAN Ukrainy [in Ukrainian].
5. Madryha D. (2004). Politychnyy mif: sutnist' ta osoblyvosti vplyvu na elektoral'nyy vybir [Political myth: essence and features of influence on electoral choice]. *Hileya: collection of scientific works*, no. 12, pp. 601–606.
6. Matviyenko S. (2014). Vplyv politychnykh mifiv na svidomist' molodi v suchasniy Ukraini [The influence of political myths on the consciousness of youth in modern Ukraine]. *Bulletin of Lviv University. Series of philosophical and political studies*, no. 5, pp. 72–78.
7. Pocheptsov H. (Ed.). (2020). *Feyk. Tekhnolohiyi spotvorenniya real'nosti* [Fake. Reality distortion technologies]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Pocheptsov H. (Ed.). (2024). *Totalitarna lyudyna. Narysy totalitarnoho totalitarnoho symbolizmu i mifolohiyi* [Totalitarian Man. Essays on Totalitarian Symbolism and Mythology]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Tsuladze A. *Polytycheskaya mifolohiya* [Political mythology]. URL: <http://docslide.us/documents/-54683c79b4af9f3a6d8b4b4d.html>.
10. Shayhorods'kyi Y. (2010). Politychnyy mif yak instrument doslidzhennya polityky [Political myth as a tool for studying politics]. *Modern Ukrainian politics*, no. 21, pp. 32–38.
11. Shayhorods'kyi Y. (Ed.). (2016). *Politychna mifolohiya u kryzovomu suspil'stvi* [Political mythology in a crisis society]. *Osvita rehionu: politolohiya psykholohiya komunikatsiyi* [in Ukrainian].
12. Edelman M. *Constructing the Political Spectacle*. Chicago: University of Chicago Press. 2008. 142 p.
13. Tudor H. *Political Myth (Key Concepts in Political Science)*. London. 2013. 160 p.

Peculiarities of political mythmaking in modern Ukraine

Levchenko Lesya Oleksandrivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Social and Humanitarian Disciplines
European University
Vernadsky Blvd., 16V, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0009-0001-4030-7272

In the conditions of modern political instability in Ukraine, issues related to the problems of political manipulation of the consciousness of the masses are becoming more relevant. In this context, political myth-making, as a type of manipulative political technology, acquires special importance. The article analyzes the essence and features of political myths, and highlights the possibilities of using the mobilization potential of myth to implement positive social changes. The need to outline a new understanding of the phenomenology of modern myth, conceptualize the problematic field of political myth as a factor in the formation of new qualities of the political consciousness of Ukrainian society, and clarify the issues of content, effectiveness, morality, and instrumentality of myth-making in a transformational society is noted. Crisis phenomena in the political sphere of modern Ukraine affect the dynamics of socio-cultural changes in mass political consciousness and give rise to new challenges associated with the increased virtualization of some social relations, large-scale hostile disinformation campaigns, and political instability within the country. It is substantiated that social myth-making is an integral part of social life, and the most striking example of it is election campaigns. The mass consciousness of the modern stage of development of Ukrainian society is a favorable basis for change, but it is especially susceptible to manipulation. In a crisis society, the technological role of artificial political myths is fully revealed. The figurative language of political communication constructs a sacred political reality by modeling the representation of it in the form of significant facts-constructs, a mythotext relevant to Ukrainian political culture. It is generalized that the socio-political myth structures the vision of the present and the future, but complicates the conscious political choice. The article identifies and analyzes a number of new political myths that have become actualized in the conditions of the modern Russian-Ukrainian war.

Keywords: modern political mythology, political myth, mythologizing of mass consciousness, political myth-making, manipulation of mass consciousness, political consciousness.